

Meridiane

Problemele regiei în discuția oamenilor de teatru sovietici

II

D

ezbaterea inițiată de revista „Teatr” în problemele regiei contemporane continuă, aducând noi puncte de vedere și luări de poziție ale oamenilor de teatru sovietici. În paginile revistei se ridică probleme ale regiei contemporane și tehnicii scenice, ale profilului teatrului, ale formelor de expresie scenică în redarea vieții cotidiene, se pledează pentru profunzimea ideilor și sentimentelor în spectacole.



N. Akimov:

„Regizorul să nu aștepte nașterea unei dramaturgii noi, cu totul și cu totul contemporane, iar dramaturgul să nu-și amâne căutările creatoare, pînă la creșterea deplină a regiei sovietice. Indiferent de unde vine impulsul, fiecare pas să contribuie la progres, la înflorirea unui teatru sovietic, nou, al secolului XX.”

Dintru început, regizorul leningrădean atrage atenția oamenilor de teatru asupra necesității stabilirii unor poziții regizorale comune în această discuție, care să permită tragerea unor concluzii practice imediate. Akimov ridică, într-o primă ordine de idei, problema pericolului pe care-l prezintă în teatru epigonismul. Referindu-se la viabilitatea sistemului creator al lui Stanislavski, el arată că în

practica teatrală, unii „elevi“, apropiați marelui regizor, îi denaturează învățătura prin bucherism, pe cînd alți artiști privesc în mod creator sistemul și duc mai departe arta teatrală sovietică. Refuzînd teoretizările apriorice, riscante, ale meritelor unui sistem față de altul, Akimov declară: „Sînt adeptul coexistenței pașnice a diverselor sisteme teatrale, sisteme la fel de credincioase principiilor realismului socialist și la fel de credincioase intereselor poporului sovietic.“ Consi-derînd particularitățile artei teatrale și rolul teatrului astăzi, Akimov reamintește cîteva din atributele sale esențiale, pentru a conchide: 1) Teatrul, ca sinteză a mai multor arte, posedă toate mijloacele necesare pentru ca forma sa de expresie, spectacolul, să aibă o deplină acțiune înrîuritoare. 2) Spectacolul se realizează prin cele două elemente esențiale ale teatrului: scena, actorii și accesoriiile tehnice, pe de o parte — spectatorii și reacția lor la spectacol, de cealaltă parte; însușirea cea mai pregnantă a artei teatrale constă în faptul că spectatori o privesc în colectiv, simultan. Căci opera de artă a cărei bază este creația actorilor se naște în prezența și cu sprijinul spectatorilor, în decursul spectacolului.

Demonstrînd că teatrul de azi este creat în eforturile colectivului teatral și pledînd pentru importanța funcției de regizor — cel ale cărui program și metodă de creație sînt acceptate de majoritatea covîrșitoare a colectivului —, Akimov combate dictatura acestuia, care transformă organismul creator într-un mecanism apt să întruchipeze doar ideile regizorului, supremație care a adus artei rezultate sclipitoare, dar niciodată un teatru de artă. Referindu-se la țelurile cunoscute ale artei teatrale în condițiile orînduirii socialiste, N. Akimov precizează că în realizarea acestor țeluri trebuie să se țină seamă de individualitatea, de profilul fiecărui teatru. Un capitol întreg, intitulat „Despre spiritul contemporan“, dezbate caracterul tehnicii scenice și teatrale, care condiționează, în însemnată măsură, stilul spectacolului contemporan. „Stilul artei unei epoci este determinat prin toate caracteristicile acestei arte, prin conținutul ei, prin formele ei de expresie, prin locul pe care-l ocupă în societatea timpului său.“ La acest capitol al relațiilor artei cu stilul și spiritul epocii, Akimov se oprește cu precădere asupra importanței utilizării acelei tehnici caracteristice epocii date și care reprezintă ultimele ei realizări. N. Akimov acordă o importanță deosebită aspectelor tehnicii scenei, arătînd că tehnica nouă oferă o posibilitate practică pentru apariția acelor lucrări considerate opere caracteristice pentru o epocă anumită. „În arta teatrală, artă prin excelență sintetică, participă și alte arte ale timpului respectiv.“ După părerea lui Akimov, arhitectura sălii și scenei de teatru, care are un rol atît de important, nu răspunde cerințelor epocii noastre. Ea a rămas mult în urmă față de exigențele teatrului zilelor noastre. „Iar o arhitectură rămasă în urmă, o tehnică veche de 50 de ani nu ajută, ci, dimpotrivă, dăunează spectacolului contemporan.“ Dincolo de problemele tehnicii teatrale, articolul lui Akimov acordă o mare însemnătate aspectelor concrete ale muncii în teatru. Relațiilor creatoare dintre conducătorul teatrului și trupă, dintre regizor și colectiv, problemelor organizării turneului, ca și judicioasei repartiții a trupei pentru o eficiență reală a spectacolelor, Akimov le dedică un capitol întreg. Oamenii de teatru sovietici, arată regizorul, trebuie să se preocupe intens de viitorul teatrului. „O artă teatrală măreață se va putea construi doar dacă fundamentul ei va fi pus în prezent.“ În încheierea articolului, Akimov spune: „Regizorul să nu aștepte nașterea unei dramaturgii noi, cu totul și cu totul contemporane, iar dramaturgul să nu-și amîne căutările creatoare, pînă la creșterea deplină a regiei sovietice. Indiferent de unde vine impulsul, fiecare pas să contribuie la progres, la înflorirea unui teatru sovietic, nou, al secolului XX.“